

Sjekkliste til rådsmedlemmer som skal vurdere BPA-kontrakter

BPA står for borgerstyrt/brukerstyrt personlig assistanse. I kontrakten administrasjonen har utarbeidet vil det framgå om de legger opp til at BPA skal være borgerstyrt/brukerstyrt eller ikke. Vi anbefaler at du og resten av rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse sjekker om kontrakten ivaretar dette grunnprinsippet for BPA. Reell borgerstyring/brukerstyring er nemlig avgjørende for at de som trenger BPA i din kommune skal oppleve at ordningen bidrar til likestilling og selvbestemmelse, slik Stortinget ønsker.

Grunnprinsippet: Ha ansvar og bestemme hvem, hva, hvor og når

Arbeidslederen i en BPA-ordning er enten den som har assistansebehovet eller en nærstående. Myndighetene har bestemt at arbeidslederen, eventuelt i samarbeid med den som har assistansebehovet, har ansvaret for den daglige driften av BPA-ordningen. Det innebærer å bestemme

- **hvem** som skal blir rekruttert som assistent,
- **hva** assistenten skal gjøre (hvilke oppgaver),
- **hvor** assistansen skal bli utført,
- **når** assistansen skal bli utført (innenfor rammene som gjelder i arbeidslivet).

Arbeidslederen skal altså ha ansvaret for den daglige driften, og bestemme hvem, hva, hvor og når. Dette er grunnprinsippet for BPA.

Hvordan kan du sjekke at kontrakten ivaretar grunnprinsippet for BPA?

Spørsmål du kan stille deg når du leser administrasjonens forslag til BPA-kontrakt

Spørsmål 1: Får arbeidslederen bestemme hvem som skal bli rekruttert som personlig assistent?

Vilkår i kontrakten som kan tyde på at svaret på spørsmålet er «nei»:

- Arbeidsledere kan kun rekruttere assistenter med helsefaglig utdanning, eller kun de som har gjennomført helsefaglige kurs.
- Arbeidsledere kan kun rekruttere assistenter som oppfyller definerte språkkrav.
- Arbeidsledere kan kun rekruttere assistenter som oppfyller definerte krav til samfunnsforståelse.

Spørsmål 2: Får arbeidslederen bestemme hva assistenten skal gjøre? (Hvilke oppgaver assistenten skal utføre).

Vilkår i kontrakten som kan tyde på at svaret på spørsmålet er «nei»:

- Assistentene kan ikke utføre spesifikke oppgaver, som for eksempel snømåking.
- Assistentene skal kun utføre de oppgavene som er oppført i BPA-vedtaket.
- Assistenter kan ikke utføre helserelaterte oppgaver som folk vanligvis gjør selv.

Myndighetene oppfordrer kommunene til å utmåle BPA-timer til enkle helsetjenester dersom dette er forsvarlig og borgeren med assistansebehov ønsker det (lenke). Enkle helsetjenester er oppgaver folk til vanlig gjør selv, som for eksempel å ta en Paracet.

Spørsmål 3: Får arbeidslederen bestemme hvor assistansen skal bli utført?

Vilkår i kontrakten som kan tyde på at svaret på spørsmålet er «nei»:

- Assistansen kan kun bli utført på gitte steder/områder. Eksempler på slike begrensninger er «kun i vedtakseiers hjem», «kun i vedtakseiers hjemkommune» og «kun i Norge».
- Borgere med BPA kan ikke oppholde seg utenfor bostedskommunen eller Norge i mer enn et gitt antall dager i året.
- Borgere med BPA kan kun reise utenfor Norge etter avtale med kommunen.

Spørsmål 4: Får arbeidslederen bestemme når assistansen skal bli utført?

Vilkår i kontrakten som kan tyde på at svaret på spørsmålet er «nei»:

- BPA kan kun bli benyttet innfor fastsatte tidspunkter, eller kun på hverdager.

I likhet med andre borgere har funksjonshemmede med BPA-vedtak rett til privatliv og personvern. Myndighetene har presisert at assistenter i BPA-ordninger er unntatt dokumentasjonsplikten som gjelder for helsepersonell i tradisjonelle helse- og omsorgstjenester (lenke).

Spørsmål 5: Får arbeidslederen ansvar for den daglige driften av BPA-ordningen, uten unødvendig innblanding?

Vilkår i kontrakten som kan tyde på at svaret på spørsmålet er «nei»:

- BPA-aktøren må ta ansvar for arbeidslederoppgaver, som for eksempel å skaffe vikar dersom en assistent ikke kan stille på jobb.
- Arbeidslederen må varsle kommunen i forkant av reiser ut av kommunen eller ut av landet.
- BPA-aktøren og/eller assistenter skal dokumentere hva som skjer når assistenten er på jobb, og utlevere dokumentasjonen hvis kommunen ber om det. Enkelte kommuner krever å få intervju assistenter.
- BPA-aktøren må oversende dokumentasjon om borgeren med BPA sitt liv til kommunen, eller skrive den rett inn i kommunens system for pasientjournal.
- BPA-aktøren skal utveksle informasjon om borgere med BPA med kommunen og/eller spesialisthelsetjenesten.
- BPA-aktøren skal rapportere til kommunen dersom det oppstår endring i en borger med BPA sitt assistansebehov.
- BPA-aktøren skal motta helseopplysninger eller annen sensitiv personinformasjon om borgere med BPA.

Hvorfor kan utveksling av informasjon være problematisk?

Dersom innkjøperne i din kommune har tatt med et eller flere av kravene over kommuniserer de samtidig at kommunen ikke har tillit til at arbeidslederen kan ta ansvaret for den daglige driften av BPA-ordningen. Kontraktsvilkår om utveksling av helseopplysninger kan være i strid med personvernlovgivningen, spesielt i tilfeller der borgeren med BPA ikke får mulighet til å reservere seg. Slike kontraktsvilkår kan også være uttrykk for at kommunen ikke har tillit til at borgere med BPA kan ivareta sin egen helse.

Hva kan rådet gjøre dersom svaret på ett eller flere av spørsmålene over er «nei»?

- Rådet kan vedta at administrasjonen skal forklare hvorfor de har utformet en BPA-kontrakt som bryter med grunnprinsippet for BPA.
- Rådet kan anbefale kommunepolitikerne å be administrasjonen utforme en ny BPA-kontrakt som ikke bryter med grunnprinsippet for BPA.
- Rådet kan be om at kommunen bruker Standard Norges "Alminnelige kontraktsbestemmelser for brukerstyrt personlig assistanse (BPA)" ([\(\(NS 8435: 2017\) lenke\)\)](#) uten tilleggsvilkår som er i strid med denne standardkontrakten.
- Rådet kan be kommuneadministrasjonen redegjøre for om det er vilkår i BPA-kontrakten som kan være i strid med FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD).

Ta gjerne kontakt med JAG Assistanse eller Uloba – Independent Norge dersom du har spørsmål.

- Ring Uloba på 32 20 59 10, og be om å få snakke med en medlemsrådgiver.
- Ring JAG på 96 20 96 66 og be om å få snakke med juridisk rådgiver.